

щодо їх кількості та періодичності. Однак їх розгляд і вирішення здійснюється в загальному порядку, передбаченому ст. 220 КПК України.

Під час ознайомлення з матеріалами досудового розслідування особа, яка його здійснює, має право робити необхідні виписки та копії (ч.2 ст.221 КПК України). Слідчий, прокурор не можуть перешкоджати в цьому, а навпаки повинні створити умови (зокрема, надати необхідний для цього час; дати дозвіл на виготовлення копій шляхом фотографування чи сканування матеріалів кримінального провадження) та контролювати його хід (не допускаючи при цьому: винесення таких матеріалів з кабінету слідчого (прокурора) або органу досудового розслідування чи прокуратури; пошкодження наданих матеріалів, внесення до них змін, виправлень, які можуть спотворити зміст чи змінити властивості таких документів)⁴⁵⁹.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ СУДДІВ

*Строгий Ігор Леонідович,
аспірант юридичного факультету Донецького національного
університету імені Василя Стуса*

Людина, її життя, здоров'я і безпека світовою спільнотою вже більше ніж півстоліття визнаються найвищою соціальною цінністю у міжнародних стандартах, й Україна не є виключенням у цьому питанні. За допомогою системно-структурного підходу дослідження можна стверджувати, що право на безпечні та нешкідливі умови праці (або на безпеку праці) людини є також невід'ємною складовою цієї соціальної цінності, враховуючи що право на безпеку праці трудівника відноситься до права на безпеку людини як частина до цілого.

⁴⁵⁹ Кримінальний процес: [підручник] / О. В. Капліна, О. Г. Шило, В. М. Трофіменко та ін. / за заг. ред. О. В. Капліної, О. Г. Шило. Х.: Право, 2018. С.289.

Так, у статті 23 Загальної декларації прав людини від 10.12.1948 року передбачено право кожної людини на справедливі і сприятливі умови праці, а статтею 7 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966 року визнається право кожного на справедливі і сприятливі умови праці, які включають, зокрема умови роботи, що відповідають вимогам безпеки. Відповідно до статті 43 Конституції України кожному гарантується право, зокрема на безпечні умови праці, у тому числі, суддям.

Професійна діяльність суддів є небезпечною, це проявляється, зокрема у: погрозах, нападах на суддів, їх близьких чи родичів, пошкодженні приміщень судів, або помешкань, де вони безпосередньо виконують свої трудові обов'язки, тощо. У вересні 2018 року у Києві зазнав нападу суддя Святошинського районного суду м. Києва С. Дячук, який ще й досі розглядає суспільно резонансні справи про вбивство людей на майдані 18-20 лютого 2014 року. У жовтні 2018 року приміщення Шевченківського районного суду м. Києва було заміновано, безпека і життя суддів, адміністрації суду й відвідувачів тривалий час були під загрозою, а також відбувся напад з метою помсти на суддю Казанківського районного суду Миколаївської області Х. Іщенко. Наприкінці січня 2019 року невідомий напав на голову Кам'яно-Бузького районного суду Львівської області М. Самсіна. У березні 2019 року невідомі обстріляли приміщення Голосіївського районного суду м. Києва під час робочого дня, а біля Вищої кваліфікаційної комісії суддів України вчинено напад на суддю господарського суду Харківської області В. Усатого й ін. Отже, не можна не відмітити масовий характер проявів професійного ризику під час здійснення суддями професійної діяльності в нашій державі.

Оскільки робота судді пов'язана з високим професійним ризиком, обумовленим, зокрема неправомірним впливом, тиском, погрозами, втручанням заінтересованих осіб у вирішенні судової справи на їх користь чи користь інших осіб, законом встановлюються додаткові гарантії щодо забезпечення безпеки життя і здоров'я суддям під час здійснення ними

професійної діяльності, а в окремих випадках, й гарантії забезпечення безпеки життя, здоров'я членам їх сімей.

Праця судді, зокрема, його безпечні і здорові умови праці чітко регламентовані законодавством, адже держава заінтересована у стабільності та надійності функціонування судової влади.

Так, відповідно до статті 126 Конституції України держава гарантує незалежність і недоторканність судді, забезпечує особисту безпеку судді та членів його сім'ї і забороняє вплив на суддю у будь-який спосіб. Слід зауважити, що безпека судді та членів його сім'ї є обов'язковою передумовою та складовою частиною, зокрема таких основоположних принципів (засад) судочинства як: незалежність, безсторонність та справедливість суду.

Згідно зі статтями 140 та 141 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» гарантується державний захист суддів та їх соціальне страхування. Служба судової охорони, органи правопорядку зобов'язані вживати необхідних заходів для забезпечення безпеки судді, членів його сім'ї, збереження їхнього майна, якщо від судді надійде відповідна заява. Суддя має право на забезпечення засобами захисту, які йому надаються Службою судової охорони, утвореною відповідно до цього Закону.

Вчинені у зв'язку зі службовою діяльністю судді посягання на його життя і здоров'я, знищення чи пошкодження його майна, погроза вбивством, насильством чи пошкодженням майна судді, образа чи наклеп на нього, а також посягання на життя і здоров'я членів його сім'ї (батьків, дружини, чоловіка, дітей), погроза їм вбивством, пошкодженням майна мають наслідком відповідальність, установлену законом.

Обов'язкове державне страхування життя і здоров'я суддів здійснюється за рахунок коштів Фонду соціального страхування України відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

Законом України «Про Вищий антикорупційний суд» встановлено додаткові гарантії безпеки для суддів Вищого антикорупційного суду порівняно із гарантіями безпеки суддів інших судів. Так, згідно зі статтею 10 цього Закону, судді Вищого антикорупційного суду, а у разі потреби за його заявою також членам його сім'ї, надається цілодобова охорона. За заявою судді Вищого антикорупційного суду здійснюється цілодобова охорона особистого або службового житла судді. Житло судді Вищого антикорупційного суду оснащується охоронною сигналізацією та кнопками тривожної сигналізації. Службові приміщення Вищого антикорупційного суду оснащуються сучасними засобами безпеки, що гарантують особисту безпеку суддів, збереження документації Вищого антикорупційного суду, недопущення незаконного проникнення до приміщень цього суду.

Слід зазначити, що охорону судді Вищого антикорупційного суду, членів його сім'ї, а також охорону житла судді забезпечує Служба судової охорони. У разі загрози життю чи здоров'ю судді Вищого антикорупційного суду, членів його сім'ї за заявою судді Служба судової охорони забезпечує тимчасове розміщення таких осіб у місцях, що гарантують їхню безпеку.

Державну судову адміністрацію України зобов'язано забезпечити виконання в повному обсязі Службою судової охорони повноважень, передбачених цим Законом, не пізніше 1 січня 2019 року.

Незважаючи на законодавчі вимоги, Служба судової охорони дотепер не запрацювала, що вкрай негативно відображається на роботі судів в Україні. Наразі сформовано особовий склад Служби судової охорони та не обладнано приміщень для її розміщення. Перші підрозділи Служби судової охорони запрацюють не раніше 2020 року, при цьому пріоритетом буде охорона Вищого антикорупційного суду.

За останніми даними, Ради суддів України, із 716 українських судів, цілодобово охороняються лише 133, не охороняються взагалі – 112. Для прикладу із 31 судів Вінницької області цілодобово охороняються лише 4.

Усе вищевикладене, дає підстави стверджувати наступне.

1. В Україні існують деякі проблеми правового регулювання права судді як особливого суб'єкта службово-трудоких відносин в сфері забезпечення безпечних і здорових умов праці, в тому числі, на спеціалізовану охорону приміщень судів та помешкань суддів й ін., що впливають, в першу чергу, із неналежного забезпечення діяльності Служби судової охорони. Ці проблеми створюють реальну загрозу для стабільності та надійності функціонування судової гілки влади взагалі, адже як стверджувалось вище, безпека судді та членів його сім'ї є обов'язковою передумовою та складовою частиною, зокрема таких основоположних принципів (засад) судочинства як: незалежність, безсторонність та справедливість суду.

2. Для вирішення зазначених проблем необхідно: а) Державній судовій адміністрації України спільно з Вищою радою правосуддя прискорити формування та забезпечення функціонування Служби судової охорони шляхом розробки відповідного міжвідомчого нормативно-правового акту за для виконання вимог Закону України «Про Вищий антикорупційний суд»; б) Міністерству внутрішніх справ України спільно з Національною поліцією України слід здійснювати міжвідомчий постійний контроль за дотриманням відповідними підрозділами Тимчасового порядку забезпечення охорони судів, органів та установ системи правосуддя, а також підтримання громадського порядку в них до початку повноцінного функціонування Служби судової охорони.

ОСНОВНІ ФОРМИ ЗАХИСТУ ОСОБИСТИХ МАЙНОВИХ ТА НЕМАЙНОВИХ ПРАВ В УКРАЇНІ ТА ЇХ ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

*Тимошенко Любов Володимирівна,
старший викладач теорії та історії держави і права та приватно-правових
дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького*

Конституція України шляхом закріплення у ст. 3 положення про те, що